

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

РІШЕННЯ

від 25 листопада 2021 року

№ 106/3

про проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за кримінальні правопорушення проти довкілля (реєстр. № 6148)

Комітет з питань екологічної політики та природокористування, відповідно до предметів відання, розглянув проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за кримінальні правопорушення проти довкілля (реєстр. № 6148 від 07.10.2021 р.), внесений Кабінетом Міністрів України, відзначає наступне.

Законопроект спрямований на посилення кримінальної відповідальності за правопорушення проти довкілля та, як зазначено у пояснювальній записці, розроблений на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації», введеного в дію Указом Президента України від 23 березня 2021 року № 111.

Проектом пропонується встановити кримінальну відповідальність за здійснення господарської діяльності, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, без здійснення такої оцінки та рішення про провадження планованої діяльності або без ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, або із порушенням ліцензії на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами, якщо така діяльність спричинила загибель чи шкоду здоров'ю одній і більше людині та інші тяжкі наслідки. За це передбачається відповідальність у вигляді обмеження волі на строк від одного року до трьох років або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням

права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Приховування чи ненадання інформації про екологічний, у тому числі радіаційний, стан, який пов'язаний із забрудненням земель, водних ресурсів, атмосферного повітря, харчових продуктів і продовольчої сировини, а також про стан захворюваності населення, або надання такої завідомо неправдивої інформації, що негативно впливає на здоров'я людей, рослинний і тваринний світ, або заподіяло матеріальну шкоду у великому розмірі каратиметься штрафом від трьох до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або обмеженням волі на строк до трьох років.

Проектом Закону також пропонується Розділ VIII «Кримінальні правопорушення проти довкілля» Кримінального кодексу України (далі – Кодексу) доповнити новими статтями, а саме:

241-1 «Порушення вимог законодавства щодо провадження діяльності, пов'язаної з озоноруйнівними речовинами та фторованими парниковими газами»;

246-1 «Порушення правил заготівлі деревини в межах лісового фонду»;

246-2 «Незаконне перевезення, зберігання або збут деревини»;

246-3 «Незаконне ввезення в Україну або вивезення за її межі об'єктів тваринного або рослинного світу».

Комітет, зважаючи на ситуацію, яка складається із численними правопорушеннями проти довкілля, в цілому підтримуючи ініціативу щодо посилення кримінальної відповідальності у цій сфері, одночасно звертає увагу, що проект містить не точні та неоднозначні окремі юридичні конструкції, які потребують додаткового вивчення та обґрунтування щодо криміналізації відповідальності, розмірів штрафів та уточнення практики застосування запропонованих норм, що може призвести до правової невизначеності.

Міністерство фінансів України у своєму висновку зазначає, що законопроект не суперечить законам, що регулюють бюджетні відносини та не заперечує щодо його розгляду Верховною Радою України.

Державна екологічна інспекція України у своєму висновку зазначає, що запропоноване виключення із Кодексу статті 243 «Забруднення моря», статті 249 «Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом», статті 250 «Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів» приводить до декриміналізації Кодексу.

Держекоінспекція відмічає, що недоцільним є виключення із статті 236 Кодексу основного безпосереднього об'єкту злочину – екологічної безпеки.

Відповідно до статті 16 Конституції України забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави. Згідно статті 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічна безпека – це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей.

Також викладення статей у новій редакції чи із внесеними змінами значно ускладнить (унеможливить) визначення шкоди (заподіяння шкоди людині чи довкіллю).

Порушення правил екологічної безпеки, яке не супроводжувалось фактичним заподіянням шкоди людині чи довкіллю, утворює склад відповідного адміністративного проступку. Проте, склади відповідних адміністративних проступків, у цьому законопроекті, не напрацьовуються. Інспекція зазначає, що одночасно повинен бути розроблений відповідний законопроект щодо внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Змінами, запропонованими до статті 242 Кодексу, встановлено, що зміст статті 242 звужується до правопорушень, пов'язаних лише із забрудненням вод, у той же час факти самовільного водокористування (забір та використання води без дозволу на спеціальне водокористування або спеціального дозволу на користування надрами (підземні води), які призводять до виснаження водних ресурсів, залишаються поза межами Кримінального кодексу.

Державне агентство лісових ресурсів України пропонує частину першу статті 246 Кодексу викласти у такій редакції: «1. Незаконна самовільна рубка дерев і чагарників у лісах, захисних та інших лісових насадженнях без спеціального дозволу, якщо це заподіяло тяжкі наслідки або матеріальну шкоду в значному розмірі, - ». Агентство зазначає, що під такими рубками слід розуміти рубки, які вчиняються громадянами чи посадовими особами, які не мають жодного правового зв'язку із лісовим господарством. Іншою категорією суб'єктів, які можуть вчиняти рубки даної категорії, є працівники (як посадові особи, так й інші працівники, які не мають цього статусу), які без будь-якого зв'язку із проведенням лісогосподарських заходів, в тому числі із використанням службового становища, вчиняють рубки без спеціального дозволу (наприклад, на свій розсуд обирають найкращі дерева в насадженнях, вирубують та привласнюють їх собі, а утворені пні приховують: присипають листям, землею тощо). Звісно, отримана від самовільних рубок деревина не обліковується, оскільки для її законного обліку постійними лісокористувачами, не може бути жодних правових підстав.

Статтею 246² пропонується встановити відповідальність за Незаконне перевезення, зберігання або збут деревини у великих розмірах.

Пунктом 2 примітки до статті 246² пропонується встановити, що у цій статті у великих розмірах визначається кримінальне правопорушення, що вчинене однією особою чи групою осіб на суму вартості деревини, яка у двадцять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян.

На думку Держлісагентства у пункті 2 примітки до статті 246² доцільно слова «у двадцять і більше разів» замінити на слова «у сто і більше разів», а у примітці 3 слова «у сто і більше разів» замінити на слова «у 500 і більше разів».

Також Держлісагентство вважає недоцільним об'єднувати статті 248 (Незаконне полювання), 249 (Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом), 250 (Проведення вибухових робіт з порушенням правил охорони рибних запасів) Кодексу в одну, оскільки вони мають різне наповнення щодо об'єктів та предмету злочину. Зазначені злочини мають різні об'єктивні і суб'єктивні сторони та кваліфікуючі ознаки.

Офіс Генерального прокурора надав зауваження щодо: присутності деяких занадто обтяжливих конструкцій; відсутності правових дефініцій у чинному законодавстві, що не дозволяє відокремити правомірну поведінку від протиправної; формулювання оціночних понять, які потребують окремих визначень; визначення розмірів шкоди в окремих сферах, які не сприятимуть запобіганню правопорушенням.

Враховуючи викладене, Комітет в и р і ш и в:

1. Рекомендувати Комітету з питань правоохоронної діяльності внести на розгляд Верховної Ради України пропозицію про прийняття за основу у першому читанні проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за кримінальні правопорушення проти довкілля (реєстр. № 6148 від 07.10.2021 р.), внесений Кабінетом Міністрів України.

2. Взяти до відома та запропонувати головному Комітету розглянути пропозиції Офісу Генерального прокурора, Державної екологічної інспекції України та Державного агентства лісових ресурсів України.

3. Рішення направити до Комітету з питань правоохоронної діяльності.

Голова Комітету

О. БОНДАРЕНКО